

Globalització i desigualtats

Fonts:

Guillermo de la Dehesa. *Globalización, desigualdad y pobreza*. Madrid: Alianza Editorial, 2003.

Jean Ziegler. *Los nuevos amos del mundo y aquellos que se les resisten*. Barcelona: Destino, 2003.

José Luis Sampedro. *El mercado y la globalización*. Barcelona: Destino, 2002.

Alberto Romero. *Globalización y pobreza*. Nariño: Ediciones Unariño, 2002.

INTRODUCCIÓ

La relació entre globalització i pobresa ens permet comprendre millor les grans contradiccions per les que travessa l'actual model de desenvolupament econòmic i social, essent el mercat l'únic regulador de les relacions de producció. Tot i els progressos que s'han experimentat en els camps tecnològic i científic, gairebé tots els beneficis han revertit a una petita part de la població concentrada en els països més desenvolupats, observant-se que la resta de la població d'aquest món sobreviu en condicions de pobresa.

Paral·lelament, l'ús i abús dels recursos naturals i el consum practicat per les nacions opulentes estan deteriorant el medi ambient a marxes forçades, fent cada cop més insostenible el desenvolupament.

En la mesura que l'actual ordre mundial internacional i el desenvolupament tendeixen cap a la competitivitat i van a la recerca del màxim benefici –deixant de banda l'interès humà i la necessitat de preservar les condicions adients per a generacions futures- el progrés quedarà estancat. Per exemple, el grau d'esperança que la divisió del treball ha assolit per tal d'arribar a una major qualitat de vida, perdrà sentit a causa del detriment dels factors que van més enllà dels purament econòmics i competitius.

LA GLOBALITZACIÓ

La **globalització** és el nom que es dóna a la més moderna, avançada i àmplia forma del mercat mundial. El sistema en el que s'ha alliberat al màxim la circulació dels fluxos financers i monetaris, amb certes limitacions i controls per als moviments de mercaderies i per als desplaçaments de treballadors. Aquest gran mercat globalitzat funciona com una xarxa d'intenses relacions econòmiques que, a través de les tecnologies de la informació, engloba bona part de l'activitat mundial i influeix en certa mesura sobre les entitats no incloses dins la xarxa.

Per tant, la globalització és una etapa avançada de la divisió internacional del treball, la qual es caracteritza per una major interacció i interdependència dels factors i actors que intervenen en el procés de desenvolupament. Aquests factors poden ser econòmics, socials, polítics, ambientals, culturals, geogràfics, etc, i involucren relacions entre Estats, regions, pobles, empreses, partits, etc.

Però el triomf internacional del lliure comerç està generant posicions clarament divergents sobre el fenomen de la globalització, ja que hi ha sectors i veus influents que consideren que, malgrat estigui resultant favorable per a la prosperitat econòmica, és del tot contrari als objectius d'equitat social.

Per jutjar les avantatges i els inconvenients de la globalització és necessari distingir entre les diverses formes que aquesta adopta. Algunes formes poden conduir a resultats positius i d'altres vegades a resultats negatius.

ELS DEFENSORS DE LA GLOBALITZACIÓ

Guillermo de la Dehesa, autor del llibre *Globalización, desigualdad y pobreza*, intenta explicar les causes de les situacions que generen desigualtat, pobresa i marginació que existeixen en el món i de quina manera l'acceleració de la globalització està reduint aquests nivells de desigualtat i pobresa.

L'autor sosté que la principal font de l'enorme prosperitat mundial actual esdevé del progrés tecnològic, datada a inicis del segle XIX, tot i que el segle XX ha estat considerat el més pròsper de tots. Aquest progrés tecnològic i científic ha contribuït a un creixement espectacular de la renda per habitant i a un naixement de l'economia de mercat. Això ha fet possible la globalització, esdevinguda a conseqüència de la baixada dels costos de producció, la comercialització i el transport tant dels béns, serveis i idees, de les aportacions d'innovació i tecnologia, i de l'empenta de poderosos empresaris que han invertit en noves oportunitats de negoci amb el permís dels governs que, a la vegada, han permès la liberalització i la difusió d'aquests béns i la tecnologia d'uns països cap uns altres.

Però aquest progrés tecnològic, a banda de generar benestar també ha generat major desigualtat produïda per diferents factors:

- 1) Els descobriments científics sempre s'originen en un **país determinat amb un clar avantatge productiu** inicial: comptar amb una quantitat capital prou elevat. A la curta o a la llarga, aquests descobriments es difondran arreu a través del comerç i la inversió estrangera.
- 2) El **temps d'arribada de la tecnologia i el moment en què serà adoptada** marca la desigualtat entre diferents països.
- 3) La **disparitat de rendes, educació i formació entre la població** d'una mateixa comunitat pot produir desigualtat en el moment d'adoptar les millores tecnològiques.
- 4) A nivell econòmic, el país que parteix amb un avantatge productiu inicial tendeix a mostrar **rendiments creixents a escala** allà on s'apliquen.
- 5) Aquests desenvolupaments tecnològics tendeixen a mostrar **economies externes d'aglomeració**: atrauen altres empreses especialitzades al mateix entorn geogràfic on s'ha desenvolupat, tot augmentant les diferències inicials de productivitat i de costos de producció. I també poden mostrar **economies d'escala**
- 6) El clima o la ubicació geogràfica, com a **factors estructurals**; el creixement demogràfic i la superpoblació, com a **factors exògens**; l'absència d'una democràcia real, d'una societat civil forta i la debilitat de

les institucions de crèdit, com a **factors endògens de tipus polític**, també poden produir desigualtat entre els països.

Tanmateix, De la Dehesa assenyala que la globalització és la clau que permet la reducció de les desigualtats produïdes per tots aquests factors. La Xina i l'Índia són dos models de països que obrint-se a la globalització han vist reduïdes les seves desigualtats i, en conseqüència, han prosperat econòmicament.

Segons l'autor, per tal que la globalització progressi s'han de complir una sèrie de condicions indispensables que avui dia no es tenen en compte:

1. els països desenvolupats han d'acabar amb el proteccionisme en les seves produccions.
2. els països desenvolupats han de reduir les subvencions destinades a les seves produccions agrícoles.
3. els països en desenvolupant han de continuar rebent fluxos d'inversió directa estrangera.
4. els països desenvolupats han d'obrir les seves fronteres a la immigració dels països en desenvolupament.
5. els països en desenvolupament també han de reduir el seu proteccionisme comercial i financer.
6. els països desenvolupats cal que es replantegin les Ajudes Oficials al Desenvolupament donades als països en vies de desenvolupament.

De la Dehesa conclou que el fenomen de la globalització es podrà produir si tothom hi contribueix. Tot i així, ens avisa que si els països més desenvolupats no acceleren la seva política d'eliminació de les barreres al comerç a favor dels països en desenvolupament i aquests continuen en el seu aïllament pel que fa a l'entrada de finançament internacional -quedant relegats del comerç i la inversió estrangera-, l'escalada de la immigració serà extremadament perillosa podent desembocar en una espiral de violència i de terrorisme a tots nivells.

L'autor –alineant-se amb els defensors d'aquest fenomen- afirma que una major obertura i globalització del comerç, de la inversió i de la tecnologia són clars substituïts de l'emigració. Així doncs, el món necessita més globalització abans que sigui massa tard.

ELS DETRACTORS DE LA GLOBALITZACIÓ

Jean Ziegler, autor del llibre *Los nuevos amos del mundo*, exposa que la globalització, com a criteri per definir l'etapa actual del desenvolupament mundial, no és res més que una nova forma de colonialisme. En el fons, el que s'està fent és reemplaçar velles formes de sotmetiment per altres més sofisticades, tot impedit superar la distribució desigual del poder i la riquesa en el món.

El mot globalització és un anglicisme que es va començar a utilitzar en la dècada dels anys 60 i el terme equivalent és "mundialització" que va ser el primer terme per definir el fenomen. Aquesta globalització es troba molt lluny

del desenvolupament econòmic veritablement mundialitzat, ja que es condueix cap un desenvolupament estrictament localitzat de centres de negoci on s'han establert grans empreses, bancs, companyies d'assegurances, serveis de màrqueting i mercats financers.

L'autor considera que amb el trencament de la bipolaritat mundial al 1991, les oligarquies del capital financer van prendre una decisió amb unes conseqüències incalculables. Va començar una etapa nova a nivell mundial: **la universalització del capitalisme.**

“Els senyors del capital”, tal com Ziegler anomena els oligarques, en un primer moment es van negar a comptar amb les organitzacions multilaterals existents, com ara l'ONU, apostant per la força d'intervenció de l'imperi nord-americà i actuant en contra de la democràcia planetària.

El “Consens de Washington” en va ser la guia ideològica durant els anys 80 i 90. Aquest consens va ser ideat com un conjunt d'acords presos per les principals companyies transcontinentals, bancs de Wall Street, la Reserva Federal dels USA, el Banc Mundial i el Fons Monetari Internacional. Els principis en els que es basen apunten cap a una liberalització completa i ràpida de tots els mercats i la seva unificació. En definitiva, s'apunta cap a la privatització del món.

Ziegler exposa que aquesta privatització del món debilita la capacitat normativa dels estats. Avui, són els estats que es troben encaixats dins els mercats i no les economies nacionals dins els estats.

Els depredadors de que parla Ziegler, compten amb la col·laboració de potents i fidels mercenaris: l'Organització Mundial del Comerç, el Banc Mundial i el Fons Monetari Internacional.

Malauradament, la instauració de la tirania del capital financer, la monetarització de les relacions humanes han portat greus conseqüències que per poder-les pal·liar s'han de buscar nous mecanismes que ens permetin transformar aquest paisatge desolador en un món més civilitzat, més just, més lliure i més digne.

Jean Ziegler esmenta que les posicions antiglobalització es manifesten no solament a nivell escrit sinó també s'han traduït en accions concretes de protesta al carrer, tant en els països en desenvolupament com en els centres de negoci dels països desenvolupats. El motiu de les protestes és l'acusació que es fa a les companyies transnacionals, als organismes multilaterals -com ara l'OMC, el Banc Mundial o el FMI- de ser els responsables dels mals que pateix la humanitat. Aquest mecanisme prové de la mà de la societat civil, on es despleguen nous moviments socials, on s'afirmen funcions i estructures inèdites i on es pensen models de societat fora dels cànons actuals.

CONCLUSIONS

La tendència actual és anar cap a la integració de les economies mundials, cap al desmantellament de les fronteres econòmiques nacionals i cap a la formació d'un mercat mundial. Conseqüència d'això és la conformació d'un megabloc comercial de caràcter regional que aprofundirà les desigualtats entre les potències econòmiques i la resta dels països. Així doncs, **Globalització no és el mateix que homogeneïtzació.**

Els defensors de la globalització ens parlen dels avantatges que ofereixen la lliure competència i l'obertura dels mercats, com a mecanismes per sortir de l'endarreriment. Però d'altra banda, els països desenvolupats adopten polítiques proteccionistes i limiten l'entrada de productes agropecuaris dels països exportadors del Tercer Món. Aquest fet dificulta les exportacions d'aquests països causant-los més desigualtat i més empobriment.

Els crítics a la globalització creuen que és un pretext per justificar l'expansió planetària del capital transnacional, sobre la base d'una nova i complexa divisió internacional del treball. Aquest fet significa un major control i sotmetiment del desenvolupament econòmic, social, polític i cultural en la perifèria del món capitalista, d'acord amb els interessos de les corporacions transnacionals i dels estats que les representen.

Com s'ha pogut veure, són molts els factors que impedeixen resoldre el problema de la pobresa i les desigualtats en els països menys desenvolupats a causa de les seves estructures econòmiques endarrerides i d'una posició en la divisió del treball clarament desavantajosa. Per tal de pal·liar aquestes situacions, es requereixen grans transformacions de tipus estructural – econòmic, polític i social-, i canvis en els models de desenvolupament actuals per d'altres que millorin la distribució de l'ingrés.

També, és necessari establir un nou ordre econòmic internacional que garanteixi als països menys desenvolupats una major participació en la divisió internacional del treball i que els permeti exportar el seus productes.

I és del tot imprescindible que el sector privat dels països més desenvolupats es comprometi a millorar la situació dels països més pobres i finalment, adopti les mesures establertes en els documents i directrius publicats pels organismes internacionals.